

معرفی کتاب

معرفی کنند کتاب دکتر ابوالفضل بفتیاری
پژوهشگاه مطالعات آموزش و پرورشمری وایت
ترجمه ماریتا فرهودی زاده

ناشر:

شاهزود-مؤسسه فرهنگی آموزشی نور مبین با همکاری مؤسسه خدمات فرهنگی رسا-انتشارات رسا

نگاهی به مطالبات آموزشی در ژاپن

درس می‌دهند، چرا کارگران کار و کودکان تحصیلشان را رها نمی‌کنند، آن است که بیشترین چیزی که برای زندگی لازم است (پایداری، آسایش خاطر و حمایت) از طریق همین تلاش‌ها و تعهدات حاصل می‌شود و این درسی است که جوانان در خانه و مدرسه می‌آموزند.

در ژاپن چون شغل معلمی متقاضیان زیادی دارد، رقابت بسیاری بر سر گذراندن آموزش حرفه‌ای در بهترین دوره‌ها به وجود می‌آید. با این که ۸۶ درصد از مؤسسات آموزش عالی ژاپن دوره‌های تربیت معلم دارند، فقط یک چهارم متقاضیان را می‌توانند بپذیرند. معلمان ژاپنی بیشتر از هر شهروند ژاپنی دیگری درآمد دارند و حقوق پایه آن‌ها مساوی یا بهتر از کسانی است که در شرکت‌های بزرگ کار می‌کنند و تدریس برای فارغ‌التحصیلان دانشگاهی ژاپن یک شغل پرطرفدار و پرامتیاز است. حاصل چنین توجهی به معلمان، وجود جامعه‌ای است که ۱۰۰ درصد جمعیت آن با سوادند؛ ۹۴ درصد کودکان آن تحت پوشش آموزش اجباری تا اتمام دبیرستان هستند و ۳۴ درصد آن‌ها کالج را نیز تمام می‌کنند.

به باور نویسنده، ژاپنی‌ها با پیگیری این سه عامل، به محصولات آموزشی مورد نظر خود رسیدند:

- ۱- توجه به کودکان و رشد ادراکی و اجتماعی آنان.
  - ۲- علاقه به نوگرایی در سطح سیاست‌گذاری که به آموزش به عنوان شاخص رشد ژاپن در عرصه بین‌المللی اهمیت می‌دهد.
  - ۳- درک این که صنعت، تجارت و تداوم دستگاه‌های اداری مؤثر و کارآمد متکی بر وفاداری و انگیزه دستیابی به عملکرد بالاست.
- چند نمونه از مسایل نظام آموزشی ژاپن که در این کتاب ذکر شده‌اند عبارتند از: نگرانی‌های بسیاری که نسبت به رفتارهای خشونت‌آمیز کودکان در مدرسه وجود دارد یا آسیب‌هایی که نظام رقابتی امتحانات بر آنها وارد می‌کند؛ پیشرفت صنعت جوکو (کلاسهای تقویتی آزاد) و معلمان خصوصی حاضر و آماده نیز پدیده مزاحمی است که عرصه را بر آموزش تنگ می‌کند. یکی دیگر از نگرانی‌های مسئولان، پرورش کودکانی است که بتوانند با همتایان خارجی خود به شکل مفید و مؤثر کار کنند.

خانم دکتر وایت کتاب را با این نوشته به پایان می‌رساند که: «اگر ما بخواهیم چیزی را از ژاپن وام بگیریم، توجهی است که آن‌ها به اولویت فرهنگی برتر خودشان می‌کنند، که آن هم بهبود زندگی کودکان است. اگر ما چنین اولیویتی نداریم، و خانوادگی ما آن است چنین اولیویتی را ایجاد کنیم.»

کتاب «مطالبات آموزشی در ژاپن» به مسایل و مشکلات آموزشی کشور ژاپن در دهه (۱۹۸۰م) و قبل از آن می‌پردازد. خانم دکتر مری وایت نویسنده این اثر که جامعه‌شناس آموزشی است، در این کتاب به مقایسه‌ای میان آموزش و پرورش کشورهای ژاپن و آمریکا پرداخته است. مطالعه این کتاب نشان می‌دهد که ژاپن از چه راهی برای رسیدن به شرایط فعلی گذر کرده است. همچنین این کتاب به ما نشان می‌دهد که شاخص‌های کیفی چقدر در بهبود شرایط آموزشی در سایر کشورها مؤثر بوده‌اند و چگونه می‌توانیم همکاری خانه و مدرسه را برای بهبود شاخص‌های کیفی و خصوصاً رشد مهارت‌های غیرآموزشی (پرورشی) دانش‌آموزان در آموزش و پرورش به کارگیریم.

این کتاب به آن دسته از مفاهیم فرهنگی - روانی، تاریخی و اجتماعی می‌پردازد که سازنده محیط زندگی کودکان ژاپنی است. فصل اول این کتاب به بررسی افکار عمومی درباره کودکان می‌پردازد و نظرات والدین، معلمان، سیاستمداران و رسانه‌ها را مطرح می‌کند. فصل دوم به مفاهیم روانشناختی مرتبط با آموزش و پرورش کودکان از نظر ژاپنی‌ها می‌پردازد و نشان می‌دهد که چگونه والدین و معلمان انگیزه‌ها و محرک‌های لازم را فراهم می‌کنند. در این بخش «کودک خوب» و «مادر خوب» از نظر ژاپنی‌ها معرفی می‌شوند. فصل سوم بیانگر تاریخچه مدارس از دوران پیش از نوگرایی تا امروز است و رشد نظام آموزشی ژاپن از الگوهای بومی و اقتباسی را دنبال می‌کند. فصل چهارم به بررسی نظام آموزش فعلی و فعالیت‌های آموزشی می‌پردازد. آموزش، نقش و تجربیات معلمان در فصل پنجم و سال‌های ابتدایی دوران کودکی، بخصوص روابط مادر و فرزند از بدو تولد تا شروع آموزش رسمی در فصل ششم مطرح می‌شود. در فصل هفتم مقطع دبستان و در فصل هشتم مدارس راهنمایی و تأثیر امتحانات بر زندگی دانش‌آموزان دبیرستانی بررسی می‌شوند. فصل نهم به اهداف و موضوعات اصلاحی در امر آموزش‌های معاصر ژاپنی‌ها می‌پردازد. در پایان و در فصل دهم، شعارها و واقعیت‌های یادگیری حاصل از اقدامات ژاپنی‌ها بیان می‌شوند.

این کتاب نشان می‌دهد که ژاپن تا چه حد باید به مدارس متکی باشد تا بتواند مهمترین منابعمش را که کودکان هستند، پرورش دهد. بنابراین «آموزش» برای آن‌ها «بالاترین اولویت ملی» است و همه ملت برای پشتیبانی و آموزش بچه‌ها بسیج شده‌اند. آنچه کودکان ژاپنی در مدرسه می‌آموزند فقط انبوهی از دانش معمولی نیست، بلکه مجموعه‌ای از رفتارها، توانمندی‌ها و آداب اجتماعی است که آن را «شعور زندگی ژاپنی» می‌نامند.

در ژاپن روابط انسانی هم ابزار و هم هدف تربیت موفقیت‌آمیزی است که آشکارا بر عهده مادر می‌باشد. اهمیت دادن به دیگران همان پلی است که به همکاری صمیمانه می‌انجامد و این همان برداشتی است که مادر و تشویق او آغازگر آن است. از این رو مرکز روابط انسانی در فرهنگ ژاپنی، بین مادر و فرزند قرار دارد. از آنجا که در ژاپن همه صفات فردی ارزشمند، بار «اخلاقی» دارند و «اخلاقی بودن» فی‌نفسه یک امر اجتماعی است و افزایش مهارت‌های یک فرد به تحکیم موقعیت او در دنیای ارتباطات کمک می‌کند، ارتباطات و عضویت در گروه، اولویت‌های مهم در تکامل اجتماعی کودک ژاپنی هستند.

در ژاپن درهرسنی روش شخص بر عملکردش برتری دارد. بنابراین هر کاری ترکیبی از روش مناسب، انرژی، صبر و توجه به جزئیات است. درس‌های اجتماعی برای کودک ژاپنی، همه جا یافت می‌شود. یعنی همه فعالیت‌های روزانه مدرسه به آن اهمیت می‌دهند و منحصر به درس‌هایی نیست که محتوای آن‌ها اجتماعی باشد. از لحظه ورود تا لحظه خروج هر کار و مبادله‌ای که در مدرسه انجام می‌شود بخشی از تجربیات یادگیری هستند. دلیل این که چرا صنعت ژاپن کار می‌کند، چرا مدارس ژاپنی

ناشر تهران: انتشارات رسا
تلفن مرکز پیش: ۸۸۳۴۸۴۴ - ۸۸۳۸۱۲۵